

Nr 50.

Ankom till riksdagens kansli den 27 maj 1936 kl. 11 f. m.

Utlåtande i anledning av väckta motioner angående lag om barnavårdsförbund.

Andra lagutskottet har till behandling i ett sammanhang förehaft två inom riksdagen väckta, till lagutskott hänvisade motioner, nämligen motionen i första kammaren nr 215 av herrar *Sederholm* och *Svensson, Martin*, samt motionen i andra kammaren nr 478 av herrar *Linnér* och *Lundqvist*.

I motionerna, vilka äro likalydande, har hemställts, att riksdagen måtte besluta att för sin del antaga följande förslag till

Lag om barnavårdsförbund.

1 §.

För varje län skall finnas ett barnavårdsförbund med uppgift att inom länet stödja det arbete, som enligt barnavårdslagen den 6 juni 1924 åligger länets barnavårdsnämnder. Därvid har förbundet i främsta rummet att söka anskaffa lämpliga fosterhem samt att sörja för vårdplatser för barn, som behöva omhändertagas huvudsakligen för tillfällig vård och observation, för ensamstående mödrar med späda barn och för svårfostrade barn.

Alla barnavårdsnämnder i ett län skola vara medlemmar av barnavårdsförbundet för länet.

Om flertalet barnavårdsnämnder inom vartdera av två län så besluta, skall för dessa län anordnas gemensamt barnavårdsförbund.

2 §.

Därest landsting, stadsfullmäktige i stad, som ej deltagar i landsting, eller allmänna barnhuset lämna bidrag till förbundets verksamhet, äro jämväl dessa berättigade till medlemskap i förbundet.

Enskilda för barnavården intresserade personer och institutioner inom länet, vilka önska stödja förbundets verksamhet, skola ock kunna vinna medlemskap mot erläggande av årsavgift.

3 §.

Barnavårdsförbund skall antaga stadgar för sin verksamhet, vilka för att vara gällande skola stadsfästas av Konungens befallningshavande.

För förvaltning av förbundets angelägenheter skall finnas en styrelse. Därest landsting, stadsfullmäktige eller allmänna barnhuset med stöd av 2 § första stycket inträtt i förbundet, skola de äga utse var sin ledamot i styrelsen.

Till fullgörande av sina uppgifter skall förbundet anställa ett eller flera barnavårdsombud.

Beträffande de skäl, som anförts till stöd för den i motionen gjorda hemställan, får utskottet, i den mån redogörelse därför icke lämnas här nedan, hänvisa till motionen.

I ett den 14 december 1934 avgivet betänkande med utredning och förslag rörande den samhälleliga hjälpverksamhetens organisation m. m. (statens offentliga utredningar 1934: 53) hava *organisationssakkunniga* i upprättat utkast till lag i ämnet under kapitlet 2 med rubrik »Om barnavårdsförbund» föreslagit vissa bestämmelser rörande obligatoriska barnavårdsförbund (17—19 §§).

1—3 §§ i det i motionen framlagda förslaget till lag om barnavårdsförbund hava samma lydelse som 17—19 §§ i organisationssakkunnigas förslag till lag om den samhälleliga hjälpverksamhetens organisation med mera.

I motiven till organisationssakkunnigas förslag har å sid. 145—152 behandlats frågan om åtgärder för barnavårdens utveckling. Därvid har anförts, bland annat, att åtskillig verksamhet visat sig vara erforderlig till stöd för barnavårdsnämnderna vid fullgörandet av dem åliggande uppgifter. För att ernå en lämplig organisation av denna verksamhet hade under senare år inom samtliga län bildats barnavårdsförbund, vilka utgjorde i främsta rummet frivilliga sammanslutningar av barnavårdsnämnderna inom länen, men vilka även stode öppna för andra intresserade medlemmar. Förtjänsten av denna organisation tillkomme framför allt Allmänna barnhusets direktion och det ekonomiska stöd, som därifrån lämnats.

Organisationssakkunniga hava beträffande förevarande spörsmål slutligen anført:

Utgående från sin uppfattning om värdet av barnavårdsförbundens arbete föreslå de sakkunniga, att barnavårdsnämndernas anslutning till barnavårdsförbund lagfästes. Bland de lagbestämmelser, som de sakkunniga i detta sammanhang föreslå, ingår en föreskrift, att varje barnavårdsförbund skall anställa ett eller flera barnavårdsombud. Deras verksamhet har nämligen alltmer blivit själva kärnan i förbundens arbete.

Vad beträffar kostnaderna för barnavårdsförbundens verksamhet och medlen för dessas täckande, är att märka, att förbunden i fortsättningen liksom hittills kunna påräkna, förutom dagavgifter från kommunerna för platser å förbundens barnhem, betydande bidrag av Allmänna barnhuset. För år 1934 beräknas detta bidrag till inemot 380 000 kronor. Då barnavården och barnavårdsförbundens verksamhet på vissa håll ej ännu nått full utveckling, ha de sakkunniga ansett nödigt att för barnavårdsförbundens verksamhet utöver avgifterna räkna med ett erforderligt årsbelopp av 475 000 kronor, och det förefaller de sakkunniga icke osannolikt, att kostnaden kommer att stiga till ett något högre belopp. För barnhuset är det emellertid icke möjligt att bidraga med avsevärt mera än vad det för närvarande lämnar. Sannolikt blir det tvärtom nödvändigt för barnhuset att något minska sitt nuvarande bidrag, i det att en beräkning över barnhusets framtida inkomster visar, att

dessa under de närmaste åren komma att något sjunka. Under sådana förhållanden böra enligt de sakkunnigas åsikt landstingen träda hjälpende emellan. Detsamma bör gälla för städer, som ej delta i landsting. De sakkunniga beräkna, att ett årligt anslag på 100 000—125 000 kronor för hela riket skulle vara tillräckligt för ändamålet. Då enbart landstingens årsbudget överstiger 90 miljoner kronor, synes ett sådant bidrag ej vara alltför betungande.

De sakkunniga ha emellertid icke ansett sig i sitt förslag böra gå till ett åläggande för landstingen att lämna bidrag utan våga hysa den förhoppningen, att landstingen ändock skola behjerta det viktiga ändamål det här gäller. För att tillförsäkra landsting eller stad, som lämnar bidrag till länets barnavårdsförbund, inflytande å förbundets angelägenheter ha i de sakkunnigas förslag upptagits bestämmelser, att dessa äga vara medlemmar i förbundet med rätt att utse en ledamot i dess styrelse. Enahanda rättigheter tilläggas i förslaget Allmänna barnhuset, under förutsättning att det såsom här förutsatts bidrager till förbundets verksamhet.

Beträffande Allmänna barnhusets hittills utgivna bidrag för ovan angivna ändamål är utskottet i tillfälle att lämna följande uppgifter:

Under räkenskapsåret	1925—1926	2 000:—
	1926—1927	12 279: 16
	1927—1928	49 512: 62
	1928—1929	75 389: 23
	1929—1930	82 885: 78
	1930—1931	141 213: 57
	1931—1932	208 697: 19
	1932—1933	251 900: 70
	1933—1934	359 449: 39
	1934—1935	364 214: 39
I stat beräknat för	1935—1936	390 000:—

Av organisationssakkunnigas förslag har hitintills endast en detalj förelagts riksdagen, nämligen förslag till lag om socialregister. Vid propositionen härom (nr 3) fanns såsom Bilaga A fogad en inom socialdepartementet utarbetad promemoria med en sammanfattande redogörelse för huvudinnehållet i de yttranden, som avgivits över organisationssakkunnigas betänkande. Uppgifter beträffande frågan om åtgärder för barnavårdens utveckling återfinnas i promemorian å sid. 74—79, vartill utskottet får hänvisa.

Därav framgår bland annat, att förslaget om obligatoriskt medlemskap i barnavårdsförbund för barnavårdsnämnderna i yttrandena tillstyrkts eller lämnats utan erinran av bl. a. kammarrätten, 13 länsstyrelser, svenska stadsförbundet, 7 barnavårdsförbund, statens t. f. inspektör för fattigvård och barnavård samt en fattigvårds- och barnavårdskonsulent. Nämnda förslag har däremot avstyrkts av bl. a. 4 länsstyrelser, svenska landskommunernas förbund, 4 barnavårdsförbund samt 6 fattigvårds- och barnavårdskonsulenter. Två länsstyrelser, svenska fattigvårds- och barnavårdsförbundet, 2 barnavårdsförbund samt centralförbundet för socialt arbete hava förklarat sig vilja ifrågasätta lämpligheten av sådant obligatoriskt medlemskap i barnavårdsförbunden, varom nu är fråga. Svenska landstingsförbundet har

ifrågasatt, huruvida det icke vore lämpligast, att man sökte helt överflytta på landstingen de för barnavårdsförbunden tilltänkta uppgifterna i stället för att skapa ett nytt länsorgan för handhavandet av sagda uppgifter.

I åtskilliga yttranden har framhållits, att bestämmelser måste finnas, varigenom reglering i lag gäves i fråga om barnavårdsförbundens ekonomiska verksamhet.

I ett av *befolkningskommissionen* den 9 januari 1936 avgivet betänkande (statens offentliga utredningar 1936: 15) hava förslag framlagts beträffande moderskapspenning och mödrahjälp.

I betänkandet har anförts, bland annat:

Mödrahjälpsärendena skola enligt förslaget avgöras av en för ändamålet särskilt organiserad, fristående nämnd — statens familje- och barnanämnd. För verksamhetens bedrivande måste emellertid stå till förfogande ett med orts- och personkännedom väl utrustat lokalt organ med uppgifter av beredande natur. Härtill äro enligt befolkningskommissionens åsikt barnavårdsnämnderna bäst ägnade. För mödrahjälpsärenden skall inom varje barnavårdsnämnd finnas en särskild föredragande, vilken skall vara kvinna. Utöver den lokala organisationen med särskilda föredragande inom barnavårdsnämnderna och den centrala nämnden böra för mödrahjälpsverksamhetens bedrivande finnas organ, vilka kunna biträda föredragandena och följa verksamheten inom barnavårdsnämnderna samtidigt som de kunna utgöra förmedlande organ mellan den centrala nämnden, å ena sidan, samt föredragandena och barnavårdsnämnderna, å den andra. Det finnes organ, ehuru icke av statlig karaktär, som synas väl lämpa sig för uppgiften. Kommissionen avser de av länens barnavårdsförbund anställda s. k. barnavårdsombuden. Ombudsorganisationen är emellertid av rent frivillig natur. Skall den kunna tagas i anspråk för den statliga uppgift, varom här är fråga, måste den givas en fastare form. För detta ändamål vill kommissionen föreslå, att organisationen lagfästes på det sätt, att föreskrift meddelas därom, att för varje län skall finnas ett barnavårdsförbund, i vilket alla barnavårdsnämnder skola vara medlemmar, samt att varje barnavårdsförbund skall anställa ett eller flera barnavårdsombud. Enahanda förslag har framförts av organisationssakkunniga, som emellertid framkommit till sitt förslag från en helt annan utgångspunkt än den, som lett till kommissionens förslag, nämligen det allmänna värdet av barnavårdsförbundens verksamhet till barnavårdsnämndernas stöd, ett skäl, som i och för sig väl torde motivera ett lagfästande, ehuru kommissionen icke i detta sammanhang har anledning att närmare ingå därpå.

Kommissionen har i framlagt förslag till lag om ändring i lagen den 6 juni 1924 (nr 361) om samhällets barnavård och ungdomsskydd (barnavårdslagen) under mellanrubriken »Om barnavårdsförbund» upptagit tre paragrafer, 19 a, 19 b och 19 c §§, som i huvudsak överensstämja med de av organisationssakkunniga föreslagna tre paragraferna.

I de yttranden, som avgivits över befolkningskommissionens betänkande angående moderskapspenning och mödrahjälp, hava erinringar gentemot barnavårdsförbundens lagfästande gjorts av länsstyrelsen i Stockholms län.

svenska landstingsförbundet, svenska stadsförbundet, svenska landskommunernas förbund, sex fattigvårds- och barnavårdskonsulenter, Göteborgs och Bohus läns barnavårdsförbund samt barnavårdsnämnden i Göteborg.

Landskommunernas förbund har i detta hänseende anfört:

Lämpligheten av att genom lagfästande av barnavårdsförbunden för visst ändamål skapa en påbyggnad på den primärkommunala förvaltningen kunde starkt ifrågasättas. Som en form för frivillig organisation mellan kommunernas barnavårdsnämnder hade barnavårdsförbunden onekligen en uppgift att fylla. Men om de insattes som officiella organ i den kommunala organisationen, bleve förhållandena helt annorlunda. Samma skäl, som talade för dylika länsorgan för barnavården och mödrahjälpen, kunde anföras för nästan vilken som helst annan uppgift, som vore kommunerna anförtrodd. Nykterhetsnämnderna hade t. ex. inom vissa landsdelar sina länsammanslutningar. Från lärarhåll hade röster höjts för en mellaninstans inom folkskolans organisation o. s. v. Funnes för barnavårdsnämnden behov av en dylik barnavårdsnämnderna överordnad institution, så syntes samma skäl kunna anföras för en liknande anordning för andra ändamål. Ett accepterande av principen om länsinstans i blott ett fall hade sina konsekvenser för framtiden. Då frågan i hela sin vidd icke vore prövad, borde utredning i saken först företagas, för att det måtte bli klart angående lämpligheten av en dylik mellaninstans inom den kommunala verksamheten.

Stadsförbundet har avstyrkt förslaget under åberopande av att man efter förbundens lagfästande troligen finge räkna med ytterligare kostnader för kommunerna av den obligatoriska anslutning.

Göteborgs och Bohus läns barnavårdsförbund har ansett, att det vore lämpligast att tills vidare bibehålla organisationens frivilliga karaktär.

I huvudsak samma motiv hava anförts av de övriga myndigheter och sammanslutningar, som ställt sig avvisande till förslaget.

Från åtskilliga håll har framhållits, att vid ett lagfästande av barnavårdsförbunden sådana bestämmelser måste meddelas, att förbunden beredas garanti för att de, ekonomiskt sett, skola kunna fullgöra de dem ålagda uppgifterna. Denna mening har uttalats av länsstyrelserna i Södermanlands, Kalmar, Gotlands, Blekinge, Kristianstads och Jämtlands län samt Södermanlands, Kalmar, Gotlands, Blekinge, Gävleborgs och Jämtlands läns barnavårdsförbund ävensom skånska barnavårdsförbundet.

Svenska fattigvårds- och barnavårdsförbundet, som förordat, att fattigvårds- och barnavårdskonsulenterna borde tagas i anspråk för de kontrollerande uppgifterna i stället för barnavårdsombuden, har i fråga om barnavårdsförbundets ställning yttrat, att ett intimt samarbete mellan dem och barnavårdsnämnderna ej blott vore önskvärt utan även nödvändigt. Detta samarbete borde enligt förbundets mening garanteras genom tillägg till barnavårdslagen och genom bestämmelser i stadgarna för barnavårdsförbunden.

I anledning av interpellationer i båda kamrarna rörande bland annat frågan, huruvida något eller några av de betänkanden, som hittills avgivits av

befolkningskommissionen, komme att föreläggas innevarande riksdags prövning, har *chefen för socialdepartementet, statsrådet Möller*, den 9 innevarande maj i kamrarna förklarar, att propositioner i de ämnen, som behandlats i nämnda betänkanden, icke i år komme att föreläggas riksdagen. Det hade icke medhunnits att på den tid, som stått till förfogande, före propositionstidens utgång kunna inom socialdepartementet medhinna att utarbete propositioner i de olika ämnena. Statsrådet Möller har emellertid tillika framhållit, att han i princip — liksom övriga medlemmar av regeringen — betraktade de socialpolitiska åtgärder, som innefattades i befolkningskommissionens förslag, såsom i hög grad angelägna, och att regeringen följaktligen ansåge det såsom en mycket trängande uppgift, att positiva förslag i desamma bleve föremål för riksdagens prövning utan ytterligare dröjsmål.

Utskottet. Sedan organisationssakkunniga i sitt den 11 december 1934 avgivna betänkande rörande den samhällliga hjälpverksamhetens organisation m. m. framlagt förslag till bestämmelser, innefattande laglig reglering av barnavårdsförbundens verksamhet, har förslag till lagregler — avsedda att infogas i gällande barnavårdsdrag — av i huvudsak samma innehåll, som de av organisationssakkunniga förordade, blivit framlagt i befolkningskommissionens den 9 januari 1936 avgivna betänkande angående moderskapspenning och mödrahjälp.

I anledning av interpellationer vid årets riksdag har *chefen för socialdepartementet* förklarar, bland annat, att regeringen ansåge det såsom en mycket trängande uppgift, att positiva förslag i anledning av befolkningskommissionens utredningar utan dröjsmål kunde göras till föremål för riksdagens prövning. Möjlighet hade emellertid icke förelegat att redan i år före propositionstidens utgång hinna utarbete propositioner i de olika ämnen, varom vore fråga.

Då det, enligt vad sålunda anförts, kan förväntas, att den i nu förevarande motioner behandlade, av två olika sakkunnigkommittéer berörda frågan om lagstiftning rörande barnavårdsförbundens verksamhet kommer att av Kungl. Maj:t upptagas till övervägande i samband med behandlingen av de förslag, som i olika ämnen framlagts av befolkningskommissionen, finner utskottet anledning icke föreligga för riksdagen att för närvarande vidtaga någon åtgärd i ärendet.

Utskottet får därför hemställa,

att förevarande motioner, I: 215 och II: 478, icke måtte föranleda till någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 27 maj 1936.

På andra lagutskottets vägnar:

K. G. WESTMAN.

Vid ärendets behandling hava närvarit:

från f ö r s t a kammaren: herrar *K. G. Westman, Linder, Frändén, Gustaf Tamm, Sam Larsson, Hagman**, *P. Sandström* och *Norman*;

från a n d r a kammaren: herrar *Hage, Johanson* i Hallagården, *Olovson* i Västerås, *Pettersson* i Hällbacken, *Sandström* i Sollefteå, *Molander**, *Johanson* i Huskvarna* och *Thorell**.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.